

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שלח

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת שלח

- ב..... ממעייני הישועה - האמונה תחיש ישועתו
- ד..... ה' שמעה תפילתי - כוחה של תפילה
- ט..... והתחזקתם ועליתם - חזקו ונתחזקה כי יש לנו סיוע ממעל
- יב..... ולא תתורו - חיוב שמירת העיניים

פרשת שלח

ממעייני הישועה - האמונה תחיש ישועתו

בפרשתן (יג כה-ל) הובא באריכות מעשיהם של בני ישראל, כשהתלוננו ובכו מרוב פחדם על שאין בכוחם לערוך מלחמה כנגד הגיבורים 'ילידי הענק' מזו העמים היושבים בארץ כנען, לעומתם טען כלב בן יפונה ויאמר עלה נעלה, וברש"י, עלה נעלה - אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו. ולכאורה תמיהה מילתא, וכי זו תשובה היא על טענתם, והרי הם טענו 'דברים של טעם' - כי

גיבורים הם הענקים אשר שם, מדוע לא התווכח כלב לסתור טענותיהם, אלא סתם ולא פירש עלה נעלה... והרי הוא נחשב כ'מודה שלא ממין הטענה'.

ביאור אור יקרות ביאר הרה"ק מפיאסצנא זי"ע הי"ד (בספרו אש קודש - אמרים שדרש לפני עם ה' שבורי לבב בשנות המלחמה), וז"ל. אבל כך צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו גם ע"פ שכלו ודרך הטבע - יאמין בה' שיושיעהו

א. כה אמר הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע, בפסוק בפרשתן (טו לט) 'וזכרתם את כל מצוות ה'', וזכרתם - זכרו היטב, את כל - כל אשר יארע ויקרה אתכם, הכל מצוות ה' - נעשה בציווי הבורא יתב"ש ובמצוות המלך, בהשגחה פרטית ומיוחדת (תורת אבות, בשם כתבי הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל).

ומעתה כאשר ישים האדם אל ליבו שכל אשר יש לו, גופו ונפשו וחייו ובניו וכל נכסיו הכל הוא מאת ה', אז ימלא פיו בשבח והודאה לבורא ית"ש על כל החסד אשר עשה ועושה ויעשה עמו בכל עת ובכל שעה. וכך פירשו בחטא המרגלים, שהנה אין לך אדם שאין לו על מה להודות, וכמאמר העולם שלכל אחד יש 'חצי כוס מלאה', לעומת זאת תמיד נדמה לאדם שחסר לו ויש לו 'חצי כוס ריקנית'. ה'חכם' יביט על החצי המלא, ויגל וישמח בחלקו, לעומתו הכסיל תמיד יראה לנגד עיניו את החצי החסר, ועל כן תמיד הוא מתלונן ומתאונן, ורמז לדבר כי 'חכם' ר"ת חצי כוס מלאה... ועל כגון דא נאמר (תהלים קז מג) 'מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'', שה'חכם' הרואה חצי כוס מלאה תמיד מתבונן בחסדי ה', וחילופיהן ב...

ובזאת נכשלו המרגלים, במקום להודות לה' העדיפו להסתכל רק על ה'חסרון' (המדומה) - אפס כי עז העם, והתלוננו ובכו בכייה של חנינם (תענית כט), ולו 'חכמו' היו מביטים על הטוב והחסד אשר הקב"ה הפליא לעשות עמם תמיד, וממילא היו בוטחים בו שיעזור להם להיכנס לארץ בהשקט ובטח. ובזה יתבאר מה שכתב ה'בעל הטורים' על הפסוק בריש פרשתן 'שלח לך אנשים', שסופי התיבות עולה לתיבת 'חכם', כי כך אמר הקב"ה למשה, שלח לך רק אנשים חכמים היודעים לשמוח בחצי כוס מלאה...

בדרך צחות פירשו במנהג ישראל תורה אשר מניחים כוס מתחת לרגלי החתן העומד בחופתו והוא שובר אותה, כי רמז יש כאן בדברי הדרכה לחתן העומד בתחילת דרכו בחיים, שבור נא את הכוס הריקנית, ותחדל מלהביט על החצי החסר והריק, מעתה תעמיד לנגד עיניך רק 'כוס מלא בברכת ה'', ובכך יהיו הששון והשמחה, השלום והברכה מנת חלקך כל הימים.

וכבר אמרו חכמים (ברכות פ"ה מ"ט) 'בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד', ובפשוטו של מקרא הכוונה, כי צריך להודות לקב"ה בכל מדה ומדה, הן כשנוהג עמך במידת הטוב והן להיפך ח"ו, והנה מילתא דפשיטא היא, שיותר נקל להודות להקב"ה כשהוא מודד במידת הטוב מכאשר נוהג במידת הדין ל"ע, אם כן לכל הפחות נקיים דברי חז"ל באופן הקל יותר...

אך דא עקא שהאדם 'שוכח' להודות... וכבר מצינו אזהרה מיוחדת בתורה (דברים ח יב-יז) 'פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרר וצאנך ירביין וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך וגו', ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', כי הדבר מצוי ביותר, כאשר שמש ההצלחה זורחת על האדם, ובכל אשר יעשה יצליח, שהוא שוכח שרק הקב"ה הוא הנותן לך כח לעשות חיל.

יתר על כן מצינו בדברי הרה"ק השפת אמת זי"ע (תרל"א ד"ה ולא) שהמרגלים ראו ברוח הקודש שאין בכוחם להיכנס לארץ בדרכי הטבע, אך אם היו מתחזקים בשלמות האמונה בהקב"ה היו יוצאים מחוץ לדרך הטבע וזוכים להיכנס, כי גדול כוחה של האמונה לבטל כל כוחות הטבע. וז"ל, ובאמת גם חטא המרגלים היה חסרון אמונה, כמו שאמר א"ז מו"ל (החידושי הרי"ם), כי ודאי היה נראה לעין שכלם שאין בכוחם לכנס שהרי לא נכנסו (וכלומר שראו בעין שכלם וברוח הקודש, שאין בני ישראל יכולים להיכנס עתה לארץ ישראל, וכמו שכך היה לבסוף), אבל אם היו מאמינים ומבטלים הסתכלותם לרצון השי"ת היה זה עצמו מסייע להם לצאת מהטבע, כמו שאמר הקב"ה לאברהם צא מאצטגנינות שלך (בר"ר מד יב) דכתיב ביה (בראשית טו ו) 'והאמין בה' (שעי' שהאמין אברהם בהקב"ה היה בידו לצאת מגבולות הטבע ומשלישת המזל).

ויתחזק, רק גם בשעה שאינו רואה ח"ו שום מבוא ע"פ שכל ודרך הטבע לישועתו - 'אמין בה' שיושיעהו ויתחזק באמונתו ובטחונו. אדרבה, בשעה זו טוב שלא יתקשש למצוא איזה שכל ומבוא בדרך הטבע, כי מכיוון שע"פ פשוט לא ימצא, אז ח"ו תוכל אמונתו עי"ז להיפגם, ופגם באמונתו ובטחונו בה' יכול לעצור את ישועתו ח"ו, רק צריך לאמר - הכל אמת שעזו העם היושב בה, בנים הדברים שהערים בצורות וכו', מ"מ הנני מאמין בה' שהוא למעלה מהגבול והטבע שיושיענו, 'עלה נעלה וירשנו אותה' - בלא שכל ובלא סברה, אמונה ובטחון בה' באופן כזה תקרב את ישועתו. ובוה מבאר את דברי כלב, אמנם, אף אם ע"פ דרך הטבע אין בידנו לכבוש את הארץ, כי עז העם... והערים בצורות גדולות מאד... מכל מקום מבלי כל שכל נחזק את האמונה, אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו.

ועל כגון דא רמז הגאון רבי משה סאלאווייטשיק זצ"ל בדברי הגמ' הנודעים (ברכות לה.) שהקשו סתירה בלשונות הפסוקים, שמצד אחד כתיב (תהלים כד א) 'לה' הארץ ומלואה', ומאידך כתיב (שם קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', ותירצו 'כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה' [וכפשוטו, קודם שהאדם מברך על המזון אזי לה' הארץ ומלואה ואין לו רשות להנות כי אין המאכל שלו, ולאחר שמברך נותן הקב"ה את הארץ לבני אדם], ונרמז כאן כי 'קודם ברכה' - בטרם זכה האדם לברכה ה', ועדיין הוא שרוי בצער ובדוחק אז זוכר הוא היטב כי לה' הארץ ומלואה, אך 'לאחר ברכה', כשכבר הרחיב ה' את גבולו נדמה לו כי 'הארץ נתן לבני אדם', ורח"ל שוכח שהקב"ה הוא הנותן, אלא בטוח בעצמו ובכוחותיו.

כיוצא בדבר כתב ב'שבט סופר' (להג"ר ישעיה עהרנפעלד זצ"ל אב"ד שוראן, בן בתו של החתם סופר זי"ע) לפרש בלשון הכתוב במגילת רות (א כא) 'אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'', שכשהאדם מצליח ו'מלאה הלכתי' הוא חושב אני פעלתי כל זאת, אבל כשאינו מצליח ו'ריקם השיבני' אז אומר ה', רק אז מודה ומכיר שה' הוא המוריש והמעשיר... וכן אפשר לרמז בלשון השגור בפי הבריות, שכאשר ישאלו איש לשלום רעהו - אם טוב לו יענה ויאמר בסייעתא דשמיא הכל בסדר, ואילו אם הוא סובל צרות ויסורים יאמר הכל מן השמים, והחילוק ביניהם, כי בשעה שאדם מצליח נדמה בעיניו שמעשה ידיו גרמו לו להצליח, אלא שאינו כופר בעיקר, על כן אומר בסייעתא דשמיא הכל בסדר, כלומר שהקב"ה רק עוזר ומסייע בעדו, אבל בעת צער ודוחק אומר שכל הצרה - 'הכל מן השמים'... ב. וגם זה נרמז בדברי ה'בעל הטורים' הנ"ל על הפסוק 'שלח לך אנשים', ש'סופי תיבות' עולה לתיבת 'חכם', וכלומר, שלח לך והרחק ממך את ה'חכם' המתחכם, ולמד ממעשה המרגלים שע"י החכמה יתירה - אויבער חכם'קייט, קלקלו הכל, אלא הַלֵּף באמונה פשוטה 'בלי שכל'...

ג. וכבר אמרו (חת"ס, ת"מ השלם ריש ויצא ד"ה במדרש, חיים וחסד על תהלים לר"ח פלאג'י, ועוד ספרים) לפרש בפסוק (תהלים קכא א) אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי - כלומר שהאדם מתבונן ורואה כי אין לו כל דרך ישועה הנראית לעין, במה יתחזק - עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ - אף הוא ברא את השמים ואת הארץ 'יש מאין', אם כן מה לך כי תבהל על נפשך, אף אם נראה לך כי ישועתך איננה קיימת במציאות, מ"מ היא כבר תבוא ותצמח דוגמת בריאת השמים והארץ אף אם יש צורך לבוראה יש מאין.

ד. הרה"ק האהבת ישראל זי"ע היה רגיל לומר על הפסוק ב'פרשת המן' (שמות טז טו) 'ויאמרו איש אל אחיו מן הוא', כי הנה מן הוא הרי זה אותיות אמונה, ללמד, שכשם שהיה ניתן להרגיש במן כל הטעמים שבעולם כפי שעלה ברצונו ובדעתו, כך גם בכח ה'אמונה' ניתן להשיג כל אשר תאוה נפשו...

באר הפרשה - פרשת שלח

ה' שמעה תפילתי - כוחה של תפילה

בפרשתן (יד יז-יח), 'ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמור, ה' ארך אפים ורב חסד', והיינו שמשה רבינו כשעמד בתפילתו הזכיר את ברית י"ג מידות כאשר דיבר ה' אליו לאמור ה' ארך אפיים וגו', וכתב הרמב"ן 'זלא ידעתי למה לא הזכיר רחום וחנון' [ועיי"ש מה שתירץ, וכן בשאר מפרשים מה שכתבו ליישב באופנים שונים]. ומבאר הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע שהנה משמעות עניין מידת 'רחום' הוא 'שכביכול הקב"ה מדבק עצמו בעולמות התחתונים', שכדרך עשיר שמתעוררים רחמיו על העני עד שהוא 'נדבק' בעני ומרגיש את צערו, עד שצר לו לעשיר עצמו בצרתו של העני, ואשר על כן מעניק לו מנדבתו מרוב רחמנותו על עצמו (של העשיר), כך על דרך זה כביכול הקב"ה הוא 'רחום' - בני ישראל הינם עם קרובו, בכל צרתם לו צר, וכביכול מרחם עליהם למענו ובגללו. ואילו מהותה של מידת 'חנון' - מלשון 'נשיאות חן', וכלומר, שבני ישראל יש להם נשיאות חן בעיני המקום ב"ה, אוהב אותם ומחבבם עד מאוד, ובגין כך הוא משפיע עליהם מטובו יתברך. ובחטא המרגלים חטאו ישראל ולא האמינו שהקב"ה הוא 'רחום' - שמדבק עצמו

בישראל ורוצה להיטיב להם, ואף לא האמינו שיש להם נשיאות חן אצלו ית' [וכמו שבכו והתלוננו 'למה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב וכו', הלא טוב לנו שוב מצרימה'], והוסיפו לחטוא 'שלא האמינו זאת שיש כח לישראל להפוך הכל בתפילתם' - שאף אילו נאמר ח"ו כמו שמענו ואמרו שהקב"ה אינו חפץ להיטיב להם, וכבר נגזרה גזירה עליהם חלילה, אך הרי יש כח לישראל לעמוד להתפלל ולהתחנן עד שיתבטלו כל הגזירות הקשות והרעות ויתהפך הכל לטובה, ואם כן מה להם לבכות ולהתלונן, אלא שלא האמינו בכח תפילתם, ומאחר שלא האמינו בהקב"ה שהוא רחום וחנון ואף לא האמינו בכח התפילה לעורר מידות אלו, על כן לא הזכיר משה רבינו בתפילתו שהקב"ה הוא 'רחום וחנון' אלא אמר רק ה' ארך אפיים וכו'.

ללמד לאדם דרכי התפילה, שככל שיאמין יותר שהקב"ה הוא 'רחום וחנון' כך יוכל באמת לעורר מידת הרחמים עליו, ועד"ז ככל שיחזק אמונתו שהקב"ה שומע תפילה - כך באמת הקב"ה ישמע לקולו.

בפרשתן (יג ה-יא), 'למטה אפרים הושע בן נון... למטה יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי'. ומבאר

ה. הרה"ק רבי נחום בער'ניו מסאדיגורא זי"ע אמר בדרכי ההכנה לתפילה, כי בטרם יגש האדם להתפלל אל קונו יתבונן באותם ד' פסוקים שנאמר בהם תיבת 'מה'. א. 'מה אדיר שמך בכל הארץ' (תהילים ח ב). ב. 'מה אנוש כי תזכרנו' (שם ה). ג. 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך' (דברים י יב). ד. 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך' (תהילים לא ב). וביאר בדרך משל, למלך גדול אשר התאוה לצאת אל היער לצוד חיות כדרכם של המלכים באותם הימים, משרתי המלך הכינו את כל הדברים הנצרכים עבור הצלחת ה'מסע', החל מחיצים וקשתות ועד למאכל ומשתה וכו' כיד המלך, יצא המלך בלוויית השרים והמשרתים והגיעו אל היער שם הראו את כוחם בציד... אחר כמה שעות חפץ המלך להעלות עשן במקטרת הזהב אשר לו, אלא שלצערו הגדול התברר כי שכחו המשרתים ליטול עימם 'אש וגפרית' (גפרורים), ולא היה בנמצא אש להצית בו את הגחלים, נקל לשער את חרונו של המלך ואת צערו שאינו יכול למלא כל תענוגותיו ותשוקותיו... וציווה עליהם לתור בכל פינות היער עובר ושב אולי יש באמתחתו גפרורים, וכשימצאו איש כזה יבטיחו לו שכר הגון מאוצר המלך ביד רחבה. מיד התפזרו המשרתים לארבע רוחות העולם לתור אחד בעל אש, אחרי יגיעות גדולות מצאו איש כפרי פשוט וגס רוח המעשן מקטרתו, וברשותו נמצא ה'אוצר' המיוחל... אבנים להוציא מהם אש (גפרורים), וביקשו ממנו שיתנם למלך, אך הלה סירב ולא הסכים בשום פנים ואופן גם לאחר שהובטח לו 'עד חצי המלכות'.

אמרו לו עבדי המלך, שוטה שכמותך, חשוב והתבונן, מיהו המבקש הלוא הוא המלך הגדול שכל הארץ שלו ואין מספר לעשירותו, גם חשוב לעצמך - מי אתה שתעז פניך לומר לא... ומה עוד, שמהי הבקשה שמבקש ממך, סך הכל בעירת אש קטנה ומועטת (חבילת גפרורים -) שאינה שווה כי אם כמה פרוטות ותו לא, ועל אחת כמה וכמה חשוב נא מהו גודל השכר שתקבל בעדה, והיאך תקשה ערפך לסרב למלך...

כיו"ב, יש להתבונן קודם התפילה, ראשית, מי הוא המבקש את תפילתך ולפני מי אתה עומד לפני מלך רם ונישא אשר מה אדיר שמך בכל הארץ. שנית, מי הוא העומד להתפלל - בריה שפילה קרוצה מחומר, עליה אמרו מלאכי

באר הפרשה - פרשת שלח

ה

ללא עיבור שבט, וסכנתו הייתה גדולה, כראות משה כי כך עלה לתלמידו יהושע, עמד והתפלל עליו שלא יכשל בדבר, ובזכות תפילתו נתעברה בו נשמת 'לוי' (שהרי לא היה 'מרגל' משבט לוי).

ומוסיף האריז"ל, שסוף דבר היה שכל הנשיאים הרעו מעשיהם, ואז נסתלק מכל אחד מהם נשמת השבט (ומוסיף שם בשעה"פ, שאפילו נשמת האדם עצמו מסתלקת בעת שחוטא ל"ע, וכ"ש נשמת הצדיק השוכנת בקרבו בסוד העיבור), זולתי כלב ויהושע שניצולו בזכות ה'תפילה'. כלב - כראיתא בגמרא (סוטה לד:) 'אמר רבא מלמד שפירש

האריז"ל (בשער הפסוקים) הטעם שלגבי מנשה נזכר גם 'למטה יוסף' (כמו שמוזכר בן בכל שאר השבטים, למטה ראובן וכו') ואילו באפרים לא כתיב בן, אלא, מאחר שרצה הקב"ה למנוע אותם מחטא ולהצילם מרדת שאול תחתיה, על בן עמד וצירף לכל אחד מהם (בעיבור נשמה) את ראש שבטו, וכגון, לנשיא שבט ראובן 'שמוע בן זכור' צירף את נשמת ראובן בן יעקב, ולשפט בן חורי נשיא השמעוני צירף את נשמת שמעון בן יעקב, וכן לכל נשיא ונשיא. והנה, בהגיעו ל'שבט יוסף' שנתחלק לשני שלוחים, עיבר את נשמת 'יוסף' בשליחו של שבט מנשה, אך יהושע שהוא משבט אפרים נשאר

השרת מה אנוש כי תזכרנו, ואם כן שורת הדין נותנת שעלינו לנצל הזדמנות גדולה כזו שיש ל'קבוצי מטה' לשפוך שיח לפני מלך גדול ונורא. ומה עוד, כי מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה, שאין 'הבקשה' גדולה כל כך... ובפרט, כי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך - כמה גדול כוחה של התפילה לשדד כל מערכות הטבע ולפעול כל משאלות הלב, וממילא מי לא 'ירוי' כמו איל, להתפלל מתוך התלהבות וכוונה שלימה...

ו. כבר אמר הרה"ק מקאברין ז"ע בלשון הפסוק (משלי כא ל) 'אין חכמה ואין עצה ואין תבונה נגד ה'', כי 'אין' בשפת האידיש הוא 'אחד', 'אין' חכמה ו'אין' תבונה - ר"ל חכמה אחת ועצה אחת ותבונה אחת יש, והיא נגד ה' - לשפוך לפניו שיחו בכל עת מצוא.

כה סיפר הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל ברצותו לבאר מהותה של תפילה, פעם ראיתי אברכים 'לומדים' בשעה שהם עוסקים בסוגיות החמורות שבש"ס, ואחד מהם נתייגע ליישב את קושיית הגאון רבי עקיבא איגר ז"ע, ואחר שעות ארוכות האיר ה' עיניו בתירוץ נפלא, ממש פלאי פלאות 'כפתור ופרח', והיו הדברים מאירים ושמחים כנתינתם בסיני, עד שהיה התירוץ שווה בעיניהם \$ 1,000,000 (מיליון דולר), ויהי כי כן מיהר אחד האברכים וירד למכולת (גראסערי) לשלם בזה את חובו הגדול שמה בסך \$ 20,000, ועוד ביקש לקבל מהמוכר את העודף (\$ 980,000), אבל לפליאתו בעל המכולת הביט עליו כמי שנטרפה דעתו, באמרו, אכן תירוץ זה שווה מיליון דולר, אבל כאן במכולת משלמים בכסף ממש... כיו"ב ביאר הגר"י, אף שבוודאי גדולה מעלת ה'תורה' מעל הכל וכמו שאמרו (פאה פ"א מ"א) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', אבל אי אפשר לשלם עי"ז על השפע אשר אנו רוצים לקבל מן השמים, אלא התשלום רק בתפילה ורק כך אפשר להמשיך שפע רב בכל העולמות...

פעם נסע מרן הבעש"ט הק' ז"ע יחד עם כמה מתלמידיו, על אם הדרך ציוה הבעש"ט לפנות לעיירה פלונית, לבית פלוני. בהגיעם מצאו לפנייהם בית רעוע וישן המט ליפול, באותה שעה לא היה בעל הבית בביתו, אמר הבעש"ט לתלמידיו שיבקשו מאת בעלת הבית מזון עבורו, ויעשו התלמידים כדבריו, אך היא ענתה שאין לה בביתה אלא מעט גבינה ולחם עבש - אשר היא משמרת לבעלה לכשישוב מעבודתו בשדה, ויצווה הבעש"ט שובו אליה ואמרו לה שהרבי מבקש לאכול, מכיוון שכן, לא סירבה יותר בעלת הבית, ושלחה אל הבעש"ט את מעט האוכל ששמרה לבעלה. לאחר מכן ביקש הבעש"ט שיתנו לו מקום ללון, שוב ענתה בעלת הבית שאין איתם מאומה זולתי מעט תבן השמור לבעלה לשכב עליו. אף בזאת נענה הבעש"ט ושלח לומר, כי נצרך הוא למעט תבן זה, ותתן להם בעלת הבית את התבן...

אדהכי והכי חזר הבעל מעבודתו הקשה, דיברה לו האשה כי בא הרבי ולקח הן את מאכלו, הן את התבן למשכבו... בצר לו יצא האיש את פני הבית, נשא עיניו השמימה וזעק אל הבורא כל יכול, אבי, אבי, הבט נא וראה כי אין לי מאומה, אף לא מעט אוכל לאכול, וחסר מקום לינה אנכי, רחם נא עלי, ותן לי מחייתי בריווח. עוד באותו ליל עזב הבעש"ט עם תלמידיו את הבית והמשיכו בדרכם.

עברו כמה ירחים, ושוב נסע הבעש"ט עם תלמידיו, ויצווה לפנות אל בית ארמון יקר ומפואר, ויסעדו לבם בבית האיש בעל הארמון, לאחר מכן שאל הבעש"ט את תלמידיו אם מכירים המה את בעל הבית, הביטו התלמידים בפניו,

באר הפרשה - פרשת שלח

אותם התפילות שהרבה משה רבינו לעורר רחמים על ישראל אחר חטא המרגלים, ולכאורה נראה שלא נתקבלו, אמנם, שמע נא לדברי ה' רבינו בחיי' (יד לה), שבאמת היה כאן 'גזר דין שיש עמו שבועה' שכל הדור ההוא ימותו, וכדכתיב (שם) 'אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימתו', וגזר דין שיש עמו שבועה אינו נקרע, אולם משה רבינו בכת תפילותיו דחה את פעולת הדין בפועל בארבעים שנה [ור"ל, כי בעצם היו צריכים כולם למות כאחד בבת אחת תיכף ומיד, אלא שנדחה הדין ונמשכה מיתתם למשך ארבעים שנה], ונמצא שהועילו התפילות הרבה לאריכות ימיהם, ומכאן נלמד

כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, אמר להן, אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים' (עיי' בזה"ק קנח:), יהושע - כי משה התפלל עליו 'י-ה יושיעך מעצת מרגלים' (ורק עיי' זכה לעיבור של 'לוי').

מכאן נלמד במעלת התפילה, שהרי כל כך גדולה הייתה סכנת המרגלים עד שאפילו 'עיבור השבט הקדוש' לא הועיל להם להצילם מעצת רשעים, ואפילו הכי ניצולו יהושע וכלב על ידי התפילה, ללמדך שהתפילה מועילה אף יותר מזכות אבות.

ודע כי אין תפילה החוזרת ריקם מבלי שתפעל פעולתה לטובה, שמא תאמר, מה 'עלה' בסופם של כל

ונזכרו כי הנה עומד לפנים אותו עני מלפני כמה ירחים - אותו בעל הבית שהבעש"ט אכל את לחמו האחרון, ויתמהו היאך נהפך במהרה לעשיר בעל נכסים כזה, נענה הבעש"ט ואמר לעשיר, ספר נא את השתלשלות עשירותך, ולאחר מכן אספר אני איזה דבר. פתח האיש וסיפר, מראש מקדם הייתי סוחר ביין, ופרנסתי הייתה ברווח, עד שנתהפך עלי הגלגל והפסדתי בעסקי היין, ונשבר מטה לחמי, וכבר הוצרכתי לעבוד עבודת פרך בשדה תמורת פרוטות זעומות. והנה למחרת היום שהיה הבעש"ט בביתי, דפק משרתו של הפריץ בדלת הבית, באמרו שהפריץ שלחו לקנות יין - לרגל מסיבה גדולה הנערכת בביתו, והוא נצרך דייקא לייני, אמרתי לו מדוע נטפלת אלי, הרי זה מכבר שאינני 'סוחר היין' שבעיר. אך הלה לא הרפה ממני בשום אופן, עד שהורדתיו אל 'בית היין' והראתיו כי כל החביות עומדות ריקניות מייין, זולתי מחצית החבית אחת שהנני נצרך עבור עצמי לקידוש והבדלה, ולא אוכל למכרו. ועדיין לא עזבני 'פגע' זה, והתעקש שאמכור לו מייני, על כן לקחתי טיפה אחת של יין מתוך מחצית חבית זו, שפכתיה אל אחת מהחביות הריקות, ומילאתי אותה במים עד גדותה. מה עשה הקב"ה, הכניס ריח גן עדן במרתף היין ולמים המהולים במעט היין נתן טעם של יין ערב ומשובח, עד שבשעה שטעם הפריץ מהיין היללו ושבחו, ומיהר להזמין אצלי עוד כמה וכמה חביות. כאשר הבנתי את אשר לפני דרשתי עבור כל חבית כזאת סכום הגון כמו שכתוב... והפריץ לא היסס לשלם - אחר שרב חשקו ביין. והנה יצאה השמועה בין בני העיירה, כי יין ערב וטוב נמצא בעיר, וכל בני העיר נקבצו עלי לקנות מהיין - שלא היה אלא טיפת יין במים רבים, ובתוך כמה שבועות הרווחתי הון רב - כדי עשירות הגונה, ובניתי לי זה הארמון וכו' וכו', כדרך בעלי בתים ועשירים פה קהילתנו קודש... נענה הבעש"ט ואמר, עתה אען ואומר אני את חלק הראשון ממעשה העשירות הזאת, כי זה עידן ועידנים שפסקו לך משמיא עשירות גדולה, אך היות ולא בקשת על כך מלפני הקב"ה על כך לא באה העשירות לידך. והנה בראש השנה העבר עלינו לטובה בא השטן וטען שיסלקו מעליך את מתנת העשירות אחר שעברו כבר כמה שנים ולא ביקשת על זה. אך אני טענתי לעומתו שהנני מקבל על עצמי לגרום שתבקש על כך, וכאשר ראו עיניך, באתי אל ביתך ולקחתי מעמך את פירווי מאכל האחרונים אשר לך, ואף גם את מעט התבן שהיה בביתך, עד שבצר לך ומצאוך כל הדברים האלה יצאת השדה וזעקת אל בוראך מקרב הלב, ומיד נושעת והגיעה אליך העשירות שהיתה מוכנת עבורך מזה זמן זמנים.

ז. וכך ביאר הרה"ק הרבי רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה בפרשתו) בלשון הכתוב (ג טז) 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע', שמכיוון שראה משה שתמיד הולך הוא ואומר 'הושע, הושע' - אנא ה' הושיעה נא, שכן הוא פירוש תיבת הושע (לשון בקשה), נענה משה ואמר 'יהושע' - מובטחני שיושיעו הבורא, כי מי שענינו נשואות תמיד אל ה' בתפילה אין ספק שישמע קל ויענהו.

ח. ולכשנתבונן בדבר נמצא שלא היה בזה רק 'דחייה' ותועלת לאותו דור בלבד, שכן אותם האנשים שהיו צריכים למות מיד והתארכו ימיהם על ידי התפילה הולידו במשך הזמן בנים שמהם נברא המון בריות לאין תכלית עד סוף כל הדורות, והרי שאותה תפילה פעלה לעולם ועד.

באר הפרשה - פרשת שלח

על כל גזר דין שיש עמו שבועה שבכח התפילה לדחות את הפורענות, וכגון אם אף נגזר מיתה ח"ו עדיין יש מקום להתפלל לאריכות ימיו ושנותיו^ט, ושיתבצע הדין לאחר זמן.

ט. צא ולמד על מעלת התפילה כשהיא באה ממעמקים בידיעה שאין עוד מקור לישועה בלתי ישועת ה', שהנה נאמר בפרשת המרגלים (במדבר יד כא-לה), 'חי אני [פירש רש"י 'לשון שבועה'] וימלא כבוד ה' את כל הארץ... אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבותם... במדבר הזה יתמו ושם ימותו'. נוראות מצינו בדברי התוס' המביא את שיטת רבינו תם' (מסכת ב"ב קכא. תוד"ה יום שכלו) שאף שנגזרה הגזירה וכביכול נשבע הקב"ה על כך – שכל דור המדבר ימותו (שישים רבוא שבין שנת העשרים לשנת שישים לחייהם), ואכן בכל ליל תשעה באב היו כל אלו האנשים נכנסים לקברים' אשר חפרו לעצמם כמו"ש חז"ל (מדרש איכה פתיחתא לג) 'כל ארבעים שנה שהיו במדבר, בכל ערב תשעה באב היה הכרוז יוצא ואומר צאו לחפור, והיה כל אחד ואחד יוצא וחופר לו קבר, וישן בו, שמא ימות קודם שיחפור, ולמחר הכרוז יוצא וקורא - 'יבדלו חיים מן המתים', וכל שהיתה בו רוח חיים היה עומד ויוצא, וכל שנה היו עושין כן והנה מספר המתים בכל שנה עלה לכדי קצת יותר מט"ו אלף (עי' רש"י ותוס' תענית ל:). ומכל מקום בשנה האחרונה בטלה הגזירה ולא מתו ט"ו אלף האחרונים.

והרי זה וודאי שאין לתאר ואין לשער היאך התפללו בני ישראל (תפלת ערבית) בכל ליל תשעה באב - בהשתפכות הנפש מתוך חזרה בתשובה, וכמו שאמרו (אבות ב י) 'שוב יום אחד לפני מיתתך' - כ"ש באותו פרק זמן ממש, ואעפ"כ בכל שנה מתו ט"ו אלף, ומדוע - כי אחרי כל המורא הגדול עדיין היה עולה בדעת כל יחיד ויחיד מאן יימר שאף אני בכלל המתים בשנה זו, הרי לא ימותו אלא ט"ו אלף מתוך רבבות מה לי לחשוש שאני בכלל המתים, תפילה כזו עדיין לא ביטלה את הגזירה שיש עמה שבועה', אבל בשנה האחרונה (שנת הארבעים) ידעו הנותרים שללא כל ספק הרי הם בכלל המתים - שהרי לא נשארו אלא ט"ו אלף מתוך כל בני דור המדבר. ומתוך כך התפללו מעומק לבם (בתפילת הערב) - 'והוא רחום יכפר עוון ולא ישחית', ותפילה כזאת בכוחה לפתוח את כל השערים. הרי לך שעל ידי תפילה מעומק הלב אפשר לקרוע אפילו גזר דין שנחתם בשבועת ה'.

הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע נשא משלו, לאחד שחש בעיניו והלך לרופא, בדקו ואמר לו כי אין זה כאב גרידא, אלא כל מאור עיניך בסכנה, והינך זקוק לעבור ניתוח דחוף, ואם לא ינתחו אותך תוך חודש ימים אזי תאבד את הראייה לצמיתות רח"ל, והוסיף לומר לו, כי לא רבים מהרופאים יודעים היאך לטפל במקרה מסובך ונדיר כזה, אלא רק שני 'יחידים' מומחים, האחד גר בלאנדאן והשני בניו יארק, נסע במהרה ללונדון וביקש להתקבל אצל הרופא, והודיעו לו שיש תור פנוי עוד שלושה חדשים... כמעט שלא חשכו עיניו רק מלשמוע ידיעה זו... שהרי זקוק הוא לניתוח חירום, ועוד שלושה חדשים כבר מאוחר... זעק, התחנן וניסה להפעיל קשרים... סיים ה'ברכת אברהם' ושאל, שמא תאמרו זו היא 'קריאה באמת'... לא ולא... כי בתוך ליבו חושב שעדיין יש לו סיכוי, שאם לא יצליח להקדים את התור ימהר ויעוף לניו יארק אל רופא השני... ו'יקראוהו באמת' היינו כשהוא כבר עומד בניו יארק לפני הרופא השני וזה גם כן מנסה להערים עליו קשיים, שם יזעק 'באמת', כך כביכול יעמוד לפני ה' כמי שידוע שאין שום תקווה וסיכוי - ו'מבלעדי עוזך ועזרתך אין אין עזרה וישועה'...

ובזה ביארו בעלי המוסר בדברי המדרש (דב"ר ב יב) על הפסוק (תהלים כז יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך', הוי מתפלל וחוזר ומתפלל, כלומר, המתפלל ורואה שלא נענתה תפילתו יחזור להתפלל, כי הרואה שתפילתו לא נענתה והוא פונה ל'רופא', לעסקנים או לדודו שבאמעריקע, הרי"ז מורה שהוא סומך על עוד מקורות ישועה מלבד התפילה, אבל אם הוא פונה שוב להתפלל, הרי זה כמכריז רבש"ע, אף אחרי שלא נענית, מ"מ אין לי אדרעס (כתובת) אחר, אנה אפנה אם לא לעזרתך... ואכן, משנראה שאינו סומך אלא על ה' לבדו, אז יעזרהו ה' וישמע לקול תפילתו ברחמים וברצון.

ידוע דבר המעשה כי הגאון רבי אברהם אלישיב זצ"ל זכה לבנו הגאון הגדול הגרי"ש זצ"ל בזכות התפילה ממעמקי הלב. וכן הוה מעשה, משעברו כמה שנים מנישואי רבי אברהם לבתו של בעל ה'לשם' זצוק"ל בעיר הומלא, ועדיין לא זכו לזש"ק, נסעו השניים לצרכי רפואה בעיר הגדולה 'ווינא' הרחוקה מעיר מגוריהם כשבועיים ימים (בנסיעה). אך הרופאים הרימו את ידיהם והודיעו כי אין לאל ידם להושיעם... בלית ברירה חזרו השניים לעירם, ובמשך כל הדרך - כשבועיים ימים התאפקה האשה שלא לבכות - כדי שלא יראו שאר הנוסעים עמהם בבכיה הגדול, משהגיעו לביתם שהיווה בית מדור להם ולאביה הגדול בעל הלשם - מיהרה האשה ל'בית האוצר' שם

באר הפרשה - פרשת שלח

מניחים התבואה והחיטה למשך כל ימות החורף ושם פרקה מעל עצמה כל בכיה ונתנה דרור לדמעותיה בבכיה גדולה... משגמרה לבכות פנתה להכנס לתוככי הבית, אך בדיוק באותו הרגע עמד אביה ה'לשם' על פתח הבית, ומצאה כשעיניה אדומות... שאלה האב, מפני מה עינייך אדומות, מתחילה ניסתה האשה לענות בהא ודא, אבל אביה לא נתן לה להשיב פניו בבוקי סריקי, עד שהודתה בפניו כי הרופאים יי'אשו אותם לגמרי, וזה לה כשבועיים ימים שהיא מתאפקת מלבכות, ועתה משבאו הביתה פרץ מאתה כל המעיין ושטף את פניה ועיניה בדמעות רותחות. נענה ה'לשם' ואמר, הנה כתיב (תהלים קמה יח) 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת', ושמא תדעו מהו 'יקראוהו באמת' האמור כאן. אלא הכתוב מדבר על מצב כזה שבו הינכם עומדים בו, שהרופאים יי'אשו אתכם, ומעתה הנכם יודעים כי אין לכם אל מי לפנות אלא לאבינו שבשמים, זהו 'קרוב ה'... אשר יקראוהו באמת'. ואכן לתקופת השנה נולד להם בנם הגדול הגרי"ש זצ"ל שהאיר לארץ ולדרים עליה.

ומכאן למדנו, פעמים ימצא שכוונת האדם להתפלל אל ה' שיעזרוהו דרך רופא פלוני וכיו"ב. אבל מי שהרופא כבר נתייאש מאתו הרי אין בתפילתו כל עירוב, וכל פנייתו איננה אלא בלתי אל ה' שיעזרוהו בדרך שהוא רוצה. תפילה כזו מחוייבת היא לפעול.

מעשה באברך ממכירי ומיודעי, שאחר שעברו שנים רבות מנישואיו עדיין לא זכה לזש"ק, ואחר הדרישה ברופאים הגיע ל'פרופסור משיח' הידוע כמומחה גדול והלה אמר לו כי עפ"י דרך הטבע לעולם לא יהיה לו זש"ק... כשמוע האברך דברים אלו נפלה רוחו בקרבו, ועל כולנה לא ידע להשית עצות בנפשו כי איככה יוכל לספר לבני הבית דיבוריו של הרופא על כן קיים בנפשו 'ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים' (ב"ב קטז), מיהר לביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל והזכיר בפניו את מצוקתו, אמר לו הגר"ח, ולך איפה מה אעשה בני... משם יצא האברך ונכנס לביהכ"ס 'לדרמן' שהיה באותה שעה ריקם מבני אדם, וזעק אוי, רבש"ע, אוי, רבש"ע, לא פרופסור משיח ולא ר' חיים, רק אני ואתה נמצאים כאן, אינני סומך על איש בעולם רק עליך לבדך, עזרני עזרני, הושיעני הושיעני, וכהיום הינו אב 99 בנים ובנות בליעה"ר.

מעשה נורא שמעתי מרב גדול בעיה"ק ירושלים ת"ו שאחד ממכיריו היה לו בן בעל מידות טובות ומחונך להפליא, אבל לדאבון לב, ראשו, מוחו ולבו היו סתומים וחתומים עד לאימה, באופן שאינו מצוי כלל, ואפילו דברים פשוטים לא נקלטו בראשו, ודוגמא לדבר, כאשר הסביר לו ה'מלמד' עשרה פעמים ברציפות שהיה איש ששמו נח ועשה תיבה גדולה שיש בה מקום לאנשים להיכנס, ואותו 'נח' נכנס לתוככי אותה 'תיבה' להינצל ממי המבול, אך עם כל זאת, כאשר נשאל התלמיד להיכן נכנס נח, ענה - נח נכנס תחת השורעם (מטריה)... קושי זה השפיע קשות על התנהלות הלימוד בין המלמד וכל בני כיתתו, לאיך לא היה כל סיבה לשלח את התלמיד מכותלי התלמוד תורה כי במידותיו ובהנהגתו היה מצטיין להפליא, ביני לבני פנו ההורים למומחים ולצדיקים, למקובלים ולמחנכים, ולא עזר מאומה, 'סתומת' הראש לא נפתחה אפילו בכהוא זה... עד שבאו מים עד נפש, אז שלחה הנהלת הת"ת מכתב כואב להורים, שמאחר וישיבת התלמיד בכיתה מפריעה למהלך הלימודים עם שאר בני הכיתה על כן הם יהיו נאלצים בקרוב לשלח את התלמיד הביתה...

כעבור שבוע שבועיים ראה לפתע המלמד כי הנער פסק מלשאול שאלות מטרידות, ואדרבה הוא שוקד על תלמודו, מבין הכל כבקי ורגיל, ועולה בהבנתו על כל בני הכיתה באופן נפלא עד מאד, ולא ידע המלמד את נפשו מרוב פליאה ותדהמה, אמנם, מאחר שהיה אז פרשת טהרת המצורע חשב המלמד עם ההנהלה - אולי 'ציפורים' נתפסים לו בראש בנקל, אבל מי יודע מה יהיה בשבוע הבא, והנה, אחר שבוע בפרשת אחרי קדושים ראה המלמד את הנס בשנית, התלמיד מבין הכל - ולא עוד אלא שהוא מבין דבר מתוך דבר, ונהפך באחת לתלמיד המצטיין בכיתתו.

בהתרגשות התקשר המנהל להורים שהוא רוצה לעלות אליהם הביתה, הללו נבהלו כהוגן, והחלו להתחנן על נפשם, אנא, תנו לנו עוד שבוע, עוד איזה שהות, לפני שאתם סותמים את הגולל על גורל בנינו, אבל המנהל התעקש אני חייב לעלות אליכם הביתה, משנכנס אליהם, פתח המנהל בשאלה, אצל מי בקרתם לאחרונה עם בנכם... ענו ההורים, אצל מי לא... אמר המנהל, לא לפני זמן מה, אלא ממש בשבועיים האחרונים, אצל איזה יועץ הייתם... ההורים שלא ידעו מה בפי המנהל בכו לפניו, אנא רחם נא, תן לנו עוד פסק זמן... שוב דרש המנהל לדעת אצל מי היו, והנה האב הביט על האם, והאם על האב, עד שפתחו ואמרו, לפני כמה שבועות כאשר הגיע לידינו המכתב הכואב שלכם, שעומדים לסלק את בנינו מכותלי בית המדרש, אמרנו וענינו, וכי יש לנו אל מי לפנות, וכי עוד יש

והתחזקתם ועליתם - חזקו ונתחזקה כי יש לנו סיוע ממעל ירע בעיני האדם כל אותם הנסיונות הקשים שעומד בפרשתן (יג יז), 'ועליתם את ההר' י, פירש בה הרה"ק ה'ברית אברם' מזאלז'יץ זי"ע, שהנה ה'הר' רומז ליצר הרע, וכמו שמצינו בגמ' (סוכה נב.) 'לצדיקים נדמה להם כהר', ובא הכתוב לומר, שאל ידם הוא עולה ומתעלה, וזהו שאמר הכתוב ועליתם

ביד איזה מומחה ומבין לעזור לנו, נעזוב את כל ה'מומחים' 'ונפלה נא ביד ה', ירדנו שנינו לכותל המערבי, אני בזוית זו והיא בזוית זו, פתחנו את סגור לבנו על גבי ספר התהלים, נהרי ונחלי דמעות שפכנו שם באותו לילה. ומאז נפתח סגור לבנו וסתמימת ראשו, והוא התחיל להבין את כל אשר הוא לומד, בהבנה נפלאה בטוב טעם ודעת, הנער גדל ונכס לישיבה, וגדל לת"ח מופלג עד מאד ועדין להיות אחד מגדולי הדור. ראה נא עד כמה כוחה של תפילה כשסומך רק על ה' לבדו...

י. והגע עצמך, אדם שנגזר עליו להסתלק מן העולם בקיצור ימים ושנים בהיותו כבן שלושים שנה בלבד רח"ל, ושפך ליבו כמים עד שהוסיפו לו עוד שלושים שנה, ולבסוף מת בן שישים שנה, האם נוכל לומר שלא התקבלו התפילות... והרי חי עוד שלושים שנה... בהם הספיק הרבה ברוח ובגשם.

יא. אגב אורחא בענין העבודה ויגיעת האדם לקנות קניני קדושה, הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות) אומר על הפסוק (שמות יט ה) ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, שלכאורה יש כאן כפילות לשון 'שמוע - תשמע', ומה הם שתי השמיעות. אלא מבאר, דאיתא מהאריה"ק (שער הכוונות ר"ה) שכל חודש הוא כנגד אבר שבגוף האדם, ניסן הוא כנגד הראש - החודש הזה לכם ראש, אייר סיון כנגד ב' אזניים, ומבאר שהעולם נוהגים לומר על השומע דיבורים ואינו מקיימם או זוכרם - שהדברים נכנסו באוזן ימנית ויצאו מאוזן שמאל, ולכן נותנים ב' חדשים הללו (אייר הוא הכנה למתן תורה, ובסיון היה הקבלת תורה) כנגד כל אוזן בנפרד, כדי שבכל אחת מהם יכנסו הדברים - המתן תורה יעול ולא יפוק (יכנס ולא יצא), שייכנסו הדברים היטב בב' האזניים וישארו שם, ולכן כתיב 'שמוע תשמע' כפילות הלשון, שייכנסו בב' האזניים. וזוהי עבודתנו בכל החודש - עד סוף חודש סיון - כשכל החודש נחשב ירחא תליתאה שבו ניתנה לו תורה מסיני, להכניס בתוכנו - בשתי האזניים את כל מה שקבלנו.

ודע, כי היצר משקיע כוח שנשכח שאנו עומדים כשבוע אחר החג, והנה שבירת הלוחות שהייתה בשבעה עשר בתמוז גרמה לשכחה בקרב בני ישראל, אבל לפני שבעה עשר בתמוז עלינו להתייגע שלא לשכוח שעתה קבלנו את התורה ומצוות, כוחות מחודשים חיות חדש וגעשמאק בתורה ומצוה, התעלות וכו'.

יב. שמעתי מאחד מחשובי הרבנים בעי"ת מאנסי יצ"ו, כי בבחירתו גלה למקום תורה ללמוד בישיבה נודעת, ולא הצליח להתחבר ולהיות חלק מה'מצב' שבישיבה, מאחר שהיו בה בחורים הרבה, וחלקם היו מבוגרים ממנו, ומה גם שאורחות חייו לא התאימו כ"כ ל'הלוך ילך' שם, מכיון שכן שפך את לבו בפני אביו על כל הקושי שהוא עובר ואינו מצליח לעמוד בהם כ"כ, יעץ לו אביו שיסע אל הרה"ק רבי יענק'לה מפשעווארסק זי"ע ויבקש עצתו וברכתו, ואכן נסע לשבות בצילו של הרה"ק באנטווערפן, במוצ"ש נכנס אל הרבי ו'קוויטל' בידו, ובסופו כתב שמבקש ברכה שיזכה ללמוד בלי שום מניעות, קרא הרה"ק את הקוויטעל, ונענה, בלי שום מניעות... בלי שום מניעות... (בתמיהה), הנה הספסל והשולחן ניצבים כאן בלא שום מניעות, אך אינם אלא ספסל ושולחן, משא"כ לאדם 'בר דעת' ישנם מניעות, וזוהי עבודתו להתגבר עליהם, והוסיף לומר לו, הנה כתיב (טו לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם', ולא נאמר 'אם אתם זונים' (בלשון ספק) אלא 'אשר אתם' (שמשמעותו הוא לשון ודאי), כי אכן כך יצר הבורא ית"ש את האדם - 'אשר אתם זונים אחריהם', אלא שתפקידו ועבודתו היא 'ולא תתורו'... וסיים שאינו יכול לברכו שלא יהיה לו מניעות, אלא זאת יברכו שיהיו לו תשעים ושמונה חלקים (98%) של הצלחה, ושני חלקים (2%) של מניעות... פשיטא שעלינו להתפלל שנזכה לעבוד את הבורא ית"ש מתוך מנוחת הדעת בלא שום מניעות ומפריעים שונים, וכל ה'מניעות' יתהפכו ל'נעימות'... מ"מ נזכור ב'שעת הנסיון' ובעת שמזדמנים טירדות שונות, כי דייקא על ידם ניתן לעלות ולהתעלות, ועד כמה חביב לפני המקום ב"ה כאשר אחד מתאמץ לעשות רצונו בלבב שלם למרות כל העיכובים והמניעות מצד הטבע ומצד התגברות היצר, ועל גודל השכר הצפון לעושי רצונו מתוך התגברות על טבעם. יג. שאול נשאל הרב ר' אורי זוהר זצ"ל [הוא הגבר אשר הקים עולה של תשובה, לאחר שזכה להתקרב אל השי"ת ולגלות את האור כי טוב, ומני אז והלאה קירב 'רחוקים' לאלפים ולרבבות], מה אתם סוברים, מי עומד לקבל

באר הפרשה - פרשת שלח

העליון הוא דווקא בזמן שמעורב בו סבלות מעט, ר"ל שיש בו יצר הרע, 'אבל אחר שנתבטל יצר הרע אין ממנו יקר להחכמה כלל'.

יודע, כי אם ירצה באמת ובתמים לעשות רצון אבינו שבשמים ולא ללכת אחר עצת יצרו הרע - אזי מובטח הוא שהקב"ה יסייע בעדו. וכמו שפירש הרה"ק הי"ט לב' זי"ע במה שאמרו חז"ל (במ"ר טו ט) על מה שנאמר בפרשתן (יג טו) 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע' - י-ה יושעך מעצת מרגלים, [מלבד הפירוש כפשוטו שמושה רבינו התפלל עליו] שמושה רבינו אמר

את ההר, כל 'עלייתכם' היא על ידי היצר הרע שנקרא הר"י.

וכך פירש הרמ"ק זי"ע (אור יקר על תיקון שער ב' סי' י) מה שנאמר ב'קהלת' (י א) 'יקר מחכמה מכבוד סבלות מעט', כי הנה כל מעשה מצוה שיהודי עושה הרי הוא פועל תיקונים גדולים בעולמות העליונים, ורק ה'תחתונים' יכולים לעשות אותם תיקונים נשגבים ולא שום אחר משוכני מעלה - מלאכים ושרפים וכו', וכל כך למה, מפני שיש בו יצר הרע והוא מתגבר עליו, והוא שאמר הכתוב יקר ותועלת אל החכמה והכבוד

יותר שכן, אתם שהייתם שקועים מעיקרא ומכירים בכל שיקוצי וטינופת עולם הזה, ועזבתם הכל, פרשתם מכל 'תענוגי' העולם, והקרבתם עצמכם למקום באופן נפלא עד מאד, או ששכרו גדול יותר של מי שהוא שמור כל ימיו, נולד בבית שמור ועוסק בתורה וירא"ש כל ימיו. וכוונת השואל היתה לומר, שבוודאי זה ש'קרע את עצמו' מתוך כל מנעמי עולם וכו' גדול יותר. אבל הוא ענהו, לא ולא, פשיטא שהשני שכרו גדול יותר פי כמה, כי אני שכבר הרגשתי וחשתי על בשרי כל מנעמי עולם וכו', וכבר ראיתי שאין בהם כל ערך, ואף אם יש בזה אולי איזה הנאה, אין זה אלא לרגע, והכל הבל הבלים, ולאידך, עתה שנכנסתי לעולמה של תורה ומצוה, הרי אני מרגיש שכל עולם הזה אינו שווה מאומה כנגד טעמה של לימוד דף גמרא, של שמירת שבת, של קיום מצוה, הרי אני מרגיש כי הנאת דברים הללו אין בהם כל דמיון להנאות שמדמים בני העולם בדמיונות שוא שיש בזה ממש.

אבל בחור זה שלא הרגיש את העולם על כל מנעמיו וכו', 'מדמה' שיש במנעמי העולם איזה ממשות, ובכל עת יש לו 'יצר' המפתהו כאילו שיש בזה ממש, הנאה וחיות, ובכל רגע ורגע עליו להתגבר על עצמו, (ואף שהיצר אינו מניח לאיש, ואינו מפסיק מלנסות כל איש - גם אותי, מ"מ מאחר שכבר 'טעמתי' את הכל קל לי יותר להתגבר ולזכור שאין בהם ממש).

והנה, לא באנו לומר 'מי גדול ממני'... [ואף יתכן לומר שלא אמר כן ר' אורי אלא בענוותנותו - להמעיט מערך עצמו], אך זאת למדנו מדבריו המחכימים, אין לך אדם שאין לו קושי (ואל יחשוב שהוא 'בן יחיד'... ורק לו יש יצר הרע...), מי שהוא 'צדיק מעיקרא' היצר הרע מנסה להכניס לו דמיונות שהוא 'מפסיד' את כל העולם... ואילו זה שכבר נכשל וטעם טעמא דאיסורא הרי קשה לו לפרוש ולהתגבר. על כולנו לדעת כי הקב"ה ברא את היצר הרע בכדי ל'הקשות' עלינו את העבודה, ומדוע, כי אין לך דבר חביב לפני המקום ב"ה יותר מהתגברות על הקשיים, כל חד וחד בדיליה, ורק מכוחם ובגנים יכול יהודי להתעלות עד בלי גבול, ועליהם הקב"ה משלם שכר שאין לנו שמץ השגה. יד. חיזוק עצום מצינו בתורתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) בביאור הכתוב (יד כד) 'ועבדי כלב עקב הייתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורישנה', מפני מה זכה כלב לאותו שכר גדול, אלא, שבאותה שעה שהיסה כלב את העם באומרו 'עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה' (יג ל), אכן קיבלו כולם את דבריו וחזרו בהם ממחשבתם הרעה, אלא שלאחמ"כ שבו המרגלים והסיתו את העם, כדכתיב (יג לא) 'והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו'. נמצא, שהצליח כלב להחזיר את העם בתשובה לרגע אחד, ועל כך בדין הוא שיקבל שכרו משלם, כי אין ערוך לרגע אחד של הרהור תשובה. ומסיים שם בזה"ל, ושמעינן מזה דכמו בחיי הגוף הלכה שאף חיי שעה קטנה מחויבים לראות שיחיה, ואף הותר לחלל שבת בשביל זמן משהו, כך הוא גם בחיי הנפש, אף שהועיל לזמן קצר נמי הוא דבר גדול.

ו'שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד', כי כבר כתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (אות כ), בהביאו דברי המדרש (במ"ר טו ב) 'מיד עמד כלב ושתק כל אותן אכלוסין, שנאמר (יג ל) ויהס כלב את העם, עמד לו על הספסל והיה משתקן ואומר הס, והם שותקין לשמע ממנו, אמר להם טובה הארץ מאד מאד, אמר לו הקב"ה למשה טובה גדולה אני מחזיק לו', עכ"ד המדרש. וכתב ה'שפתי צדיק' זי"ל, מכאן ראינו לאדם שהלב מתהפך פעם לטוב ופעם יורד, דמכל מקום שעה אחת טובה יקר מאוד, דהלא כלב פעל רק על שעה וחזרו למרוד וכולם נפלו במדבר, מכל מקום יקר בעיני השי"ת מה שהשתיק העם לפי שעה.

דייקא^{טו}, אבל הרשע שאינו מתחיל ואינו בא לטהר כלל כי אם בא לטמא פותחין לו, ועל כך נאמר יצרו של אדם מתגבר עליו, ואם עושה האדם כל מה שבידו עד שאינו יכול בלתי עזר וסיוע ממעל - אז הקב"ה מסייע בידו. ועל כן אמר משה י-ה יושיעך מעצת מרגלים, כי כאשר הכירו וידע שיעשה כל מה שבידו להינצל - היה בטוח בוודאי שהקב"ה באמת יושיעו ויצילו מן הרע.

נוראות כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע (בספר הזכות) על האמור בפרשתן (טו לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם', שלכאורה יש להקשות, אם כבר נכשל האדם ח"ו בלבבו ובעיניו ופגם בהם וקלקל אותם עד שהתורה מעידה עליו - 'אתם זונים אחריהם' רח"ל, אם כן, היאך ניתן לצוותו ולהזהירו שלא יתור אחרי מחשבת ליבו

בן בלשון נבואה, שהיה ברור לו בוודאות גמורה שיהושע ינצל מאותה עצה רעה, ומבאר הדברים עפ"י מאמר של זקינו 'סבא קדישא' (ה"ה הרה"ק הישמח משה זי"ע) המבאר בדברי חז"ל (סוכה נב:) 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר (תהילים לו לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, שנאמר (שם לג) ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו, ולכאורה צ"ב, אם אי אפשר להינצל מן היצר הרע בלתי עזרת השי"ת אם כן מה מעלת הצדיק יתר מן הרשע. ועוד קשה, מדוע באמת הקב"ה מסייע לצדיק ולא לרשע. אלא ביאור הדבר, 'כי ה' חוקר לב ורואה שהצדיק עושה מה שביכולתו האנושי, ואם בכל זה לא יאבה יצרו ללכת מאתו ומתגבר עליו אז עוזרו, כי כך שורת הדין הבא לטהר מסייעין אותו וכדכתיב (שמות כג ה) עוזב תעזוב 'עמו'

טו. וכך ביאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) מה דכתיב בפרשתן (יג ל) 'ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה', וברש"י, עלה נעלה - אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו, וכי יש 'סולמות' המגיעים עד לשמים... אלא שבא הכתוב ללמדנו שאין לו לאדם לישב בחיבוק ידיים ולצפות לישועת ה' מבלי לעשות מאומה, אלא תחילה וראש יעשה מה שבידו, ויציב את הסולם' שביכולתו לעשות, ואז יעזרהו הקב"ה וירוממו עד לשמים...

כה אמרו בעלי הרמז בהלכה הפסוקה (מג"א א"ח קלא ד בשם השל"ה) שיש לומר (אחר נפילת אפיים) 'ואנחנו לא נדע' - בשיבה, 'מה נעשה' - בעמידה, והיינו שאין לו לאדם לומר בעודו יושב בעצלתיים מה נעשה, אלא תחילה יעמוד ממקומו כמי שמוכן לזוז מקומו - לעשות איזה פעולה טובה, ולאחר שכבר נעמד ישאל 'מה נעשה'...

מעשה הובא במדרש (קה"ר א א) ברבי חנינא בן דוסא 'שראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות ואני איני מעלה דבר, מה עשה, יצא למדברה של עירו וראה שם אבן אחת, ושבבה וסיתתה ומירקה, ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים, ביקש לשכור לו פועלים, נזדמנו לו חמשה בני אדם, אמר להן מעלים לי אתם אבן זו לירושלים, אמרו לו תן לנו חמשה סלעים וכיון שלא היה לו הניחוהו והלכו להם, זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם מעלים לי אתם אבן זו לירושלים, אמרו לו וכו' ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים, ביקש ליתן להם שכרם ולא מצאן, נכנס ללשכת הגזית ושאל בשבילם, אמרו לו, דומה רבינו, שמלאכי השרת העלו אבן לירושלים'.

וב'שפתי צדיק' (לפסח אות לו) מדקדק בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע, מדוע ניגש רבי חנינא בן דוסא אל המלאכה לסתת את האבן בידעו שאין בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה, והלא ידע ששום בשר ודם לא יטרח להעלות את האבן עבורו לירושלים חנם אין כסף, ולמה אם כן טרח והתייגע לסתת ולהכין את האבן לבית המקדש. אלא היינו טעמא, כי על ידי גודל התשוקה שיגע בעצמו בסיתות ונקיון האבן, עי"ז נפתחה לו ישועה משמים לצוות למלאכי השרת להעלות האבן וגם אותו לירושלים, כן תמיד בכל עובד השי"ת יהיה קודם מלא התלהבות ותשוקה בענייני עבודת השי"ת, אף שרחוק מהשכל שיוכל לגמור. ומוסיף עוד (אות לו) 'אמר זקני הק' ז"ל הלימוד מזה, שעל ידי התשוקה לעבודת הקודש יוכל אדם לעבוד אף מה שאין מבין בשכלו איך וכיצד יגיע לזה, כשהוא עושה את שלו בא לו סיוע משמים יותר מהבנת האדם ונגמר הפעולה טובה, ובמקום אחר כתב ה'שפתי צדיק' (פר' שמות אות יד) 'אף שעל פי דרך הטבע לא היה לו מבוא איך יעלה לירושלים, מכל מקום בגודל התלהבות התשוקה עשה מה שבאפשרותו לו לעשות, והשאר מסייעין משמים, וכן לכל הרוצה באמת לעבוד השי"ת, אחר שמייגע בכל יכולתו מסייעים משמים'.

באר הפרשה - פרשת שלח

שמירת העיניים, והוא חיוב מדאורייתא¹, וכמו שכתב רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער ג אות סד) וז"ל, וגם רבים נוקשים ונלכדים בחללם החושים הנכבדים חוש הראות וכו', ונאמר על חוש הראות 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', הוזהרנו בזה שאל יסתכל אדם וכו'. וכן כתב בדרך פקודיך (ל"ת לה חלק הדיבור אות ו) 'שתרבה מהמון העם חושבים כי זה רק ממילי דחסידי ואינם נוהרים מהסתכלות בנשים, תדע ידידי שזה איסור גמור מדאורייתא² וכו'. וכבר כתב רבינו הרמב"ם (הל' תשובה פ"ד ה"ד) לעניין דברים המעכבים את התשובה, שאחד מהם הוא זה שנכשל בראיות אסורות, וכלשון קדשו, והוא אינו יודע שראיית העינים עוון גדול³ שהיא

ואחר מראית עיניו, הרי כבר אין בו לכאורה שום כח שיוכל להחזיק מעמד, וכלשונו 'מה נשאר באדם שלא יתורו אחריהם'. אלא מכאן ראה, שגם אם הרחיק לכת ח"ו עד שכבר הגיע לדיוטא התחתונה והוא נמצא בשאל תחתית עדיין נשאר בו ניצוץ קדוש שמכווחו יוכל להתגבר על יצרו הרע. וכלשון קדשו, 'זה הבטחת השי"ת שנשאר בכל נפש מישראל ניצוץ קדוש שיוכל להתגבר ולתקן שלא לשמוע ללב ועין' (ועיי' בהערה)⁴.

ולא תתורו - חיוב שמירת העיניים

בפרשתן (טו לט), 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' וגו', והזהיר בזה הכתוב על חובת

טז. ובזה מבאר ה'חידושי הרי"ם' את המעשה שהובא בגמ' (מנחות מד.) על איש יהודי שכבר היה סמוך ל'שאלו תחתית' רח"ל, ובאו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו, ועי"ז פרש וניצול מן העבירה, וכך אמר 'מצוה אחת ציונו ה' אלוקינו וציצית שמה, וכתוב בה (פסוק מא) אני ה' אלוקיכם שתי פעמים, אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כד' עדים', והיינו שכל תכלית יציאת מצרים וכל האותות והמופתים והיד החזקה היו כמאמר הכתוב 'אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים', ומסיים הכתוב אני ה' אלוקיכם, שכשם שהפלה ה' לעשות בשעתו להוציאם מצרים בכדי שיוכלו לעבוד אותו ית"ש, כך 'מתעורר כל הניסים ונפלאות מיציאת מצרים לסיוע ועזר לאדם שרוצה לעבוד השי"ת'. ואף אם הרבה לחטוא ולפשוע עדיין ידו של הקב"ה פשוטה לסייע לו להתגבר על יצרו הרע, עד שמתעוררים כל הניסים והנפלאות של יציאת מצרים בכדי להושיע איש יהודי המתבוסס בדמו במלחמת היצר אם רצונו לעבוד את השי"ת.

יז. וכך כתב המשנה ברורה (סי' עה סק"ז) וז"ל, אבל לענין איסור הסתכלות לכו"ע המסתכל באשה אפילו באצבע קטנה כיון שמסתכל בה להנות עובר בלאו דלא תתורו אחרי עיניכם⁵.

וכן פסק הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל להלכה (אגרות משה אורח סי' מ) בזה"ל, ויש חיוב על כל אדם להביט כפי האפשר למטה כשהולך בשוק, אך לא באופן שיהיה פרוש קיזאי שיהיה מקיז דם לכותלים עי' בסוטה דף כ"ב וברש"י שם ד"ה מקיז, עכ"ל.

יח. הבט וראה מה שכתב בש"ך (על התורה) על הפסוק (בראשית לג ה) 'וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלוקים את עבדך', שיש לדקדק בלשון הכתוב, שעשו ראה את הנשים והילדים ושאל על כולם מי אלה לך ואילו יעקב לא השיבו אלא על הילדים ולא הזכיר מאומה מעניין הנשים [ואף היה יכול לומר לו 'האלוקים חנן את עבדך את אלו' וכיו"ב מבלי להזכיר גם את הילדים, מדוע בחר להזכיר את הילדים ולא את הנשים].

ומבאר בזה"ל, אלא יעקב עשה עצמו שאינו חושדו שנתן עיניו בנשים וכששאל לא שאל אלא על הילדים ולזה השיב על הילדים, עכ"ל, וכלומר שרצה יעקב להראות לו שאינו חושדו שהסתכל בנשים - שלא לביישו, ע"כ הזכיר בפירוש 'הילדים' אשר חנן אלוקים, כמי שברי לו שכל השאלה לא היתה אלא עליהם. ויש ללמוד מכלל הדברים שאפילו כלפי עשיו הרי זה גנאי וגנות אם נכשל בהסתכלות...

יט. נוראות מצינו בתורתו של הגר"א זי"ע (אמרי נועם ברכות סא.) על הא דאיתא בגמ' (שם) 'אחורי ארי ולא אחורי אשה', וז"ל, אחורי ארי, אף על פי שעובר על לא תרצח, דכתיב וחי בהם ולא שימות בהם, מכל מקום הוא יותר טוב משיעבור על לא תנאף והוא אחורי אשה, ודי בזה למתבונן...

מסופר על הגאון ר' זלמליה מוואלוז'ין זי"ע תלמידו של הגר"א מוולנא זי"ע שכשהוכרח לילך ברחובות העיר ווילנא היה מהלך בצידי הרחוב תחת המקום אשר היו צינורות מקלחים שופכים, משנשאל על מנהגו זה שהרי קרוב לודאי שאסור להרהר שם בדברי תורה, והשיב להם, כי אם יהלך באמצע הדרך יעבור על מה שאמרו חז"ל

באר הפרשה - פרשת שלח

י

גורמת לגופן של עריות, שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. עכ"ל.²

דמתוך שענינו שמורים לבו שמור, ומתוך שענינו ולבו שמורים כולו שמור³. אבל אם אינו שומר את עינו רח"ל הרי ודאי שיפול ויכשל⁴, וכמו שאמרו חז"ל (במדב"ר י סב) 'עין רואה והלב חומר וכלי המעשה גומרים'. וכבר מצינו כזאת בדברי חז"ל (ויק"ר כד ו) על נודע מה שכתב ה'ראב"ד' (בעלי הנפש שער הקדושה) הראשון לכל הגדרים⁵ הוא שמירת עינים⁶.

'אחורי ארי ולא אחורי אשה', 'על כן אני בוחר הרע במיעוטו לילך דרך זו' (הובא בתולדות אדם). ולמדנו כי מוטב להרהר בשופכין מאשר להרהר ב...

וכבר פירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות) בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע הלשון שנאמר ב'אקדמות' למחזי באנפא עין כות גירי קשתא, 'שישמור את עצמו מהסתכלויות אסורות כמו שרוצים לירות בו והכדור נגד פניו'. כ. שמעתי מנכדו של הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל ששמע מבעל המעשה, אחד מתלמידי זקנו המתגורר בעיר הבירה לאנדאן (לונדון) עמד להכניס את בנו בנועם עול תורה ומצוות בחדשי הקיץ, ונכספה נפשו אשר הנחת תפילין הראשונה של הנער תהיה אצל מורו ורבו הנערץ, וכבר כמה חדשים מקודם שאל את הגר"ש וואזנער וניאות לדבר, אך אמר לו שיתקשר אליו שבוע קודם זמן הנחת התפילין בשנית, ואכן שוב חזר ושאלו, אך לתדהמתו השיב הרב וואזנער בלאו... אמר 'אבי הבן', כי לבנו יקירו תיגרם עגמת נפש מרובה אחר שכבר היה בטוח שיזכה שפוסק הדור יניח לו את התפילין בקדושה ובטהרה, נענה לו הרב וואזנער, כי כל אותה התעלות רוחנית שתהא לו אינה שוה אם ישל פעם אחת בראייה אסורה בהיותו במטוס (עראפלאן) או בשהותו בשדה התעופה (עירפארט) שהם מקומות מועדים לסכנה, ויצא שכרו בהפסדו... חזר האב ואמר, שכבר רכש שני כרטיסים ואולי יש להקל במקום הפסד מרובה... השיב לו הרב וואזנער, אעפ"כ שום דבר לא שווה כנגד מכשול של ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אפילו פעם אחת.

כא. מעשה רב סיפרו חסידים, לפני כמאה וחמישים שנה נסעה קבוצה של חסידי סלאנים מטבריא לירושלים לערוך שמה את חג השבועות בראשות החסיד הנודע רבי נח וויינבערג שהיה מדמויות ההוד בעיה"ק טבריא וייסד ישיבת אור תורה (אחיו של הרה"ק הדברי שמואל, ואביו של הרה"ק הברכת אברהם), החסידים שכרו בעל עגלה - יהודי פשוט שיקחם ירושלימה. והנה, אותו 'בעל עגלה' בכל שנה בהגיע ימי ספירת העומר היה חושש ומפחד שמא יתבלבל ב'מנין' ימי העומר, כאשר יש לספור כל יום מספר חדש, ולא ידע איזה מספר סופרים היום... לכן הנהיג לעצמו, שבכל יום קשר בחבל שהחזיק את החמורים קשר חדש, ובוזה היו לו שמה קשרים כמנין הספירה, וכך היה בידו החשבון המדויק של המנין. והנה באותה הדרך הארוכה לירושלים הוצרכו לעצור באמצע הדרך בכדי לתת מספוא לחמורים, הניח האיש את החבל עם ה'קשרים' בסמיכות לחמור, והנה אירע שוד ושבר - החמור נשך בחבל וכרסם אותו לגמרי עד שלא נשאר זכר מכל הקשרים... משחזר בעל העגלה וראה את הנעשה כי נעלמו כל קשריו פרץ בבכי נורא - וכה יילל, חמור זה אכל לי את כל העומר... אינני יודע היכן הנני עומד בעולם, מה המנין היום. כל החזיון הזה היה לעיני רבי נח, והוא נענה לבני החבורה, ראו נא מה שבעל העגלה לימד אותנו... לכל אחד יש את החמור שלו - היצר הרע שלו, מאד מאד עלינו להזהר ולהשמר שאותו חמור לא יאכל לנו את כל המנין... ואת כל הקשרים שקשרנו לשמור על עצמנו, בל נשכח מחמתו היכן אנו עומדים.

והיינו, לענין הגדרים והסייגים בגדרי ירא"ש שכל אחד גודר לעצמו למען תזכרו את כל מצוות ה', מעתה יזהר לבל לקרב את החבל והקשרים קרוב מידי אל החמור - היצר ושליחיו, חברים שאינם טובים, אנשים או כלים, או מצבים של אי יראת שמים, להביט במקום שאינו אויסגעהאלטן (שאינו שמור עפ"י הלכה או חסידות), כי לפעמים יחשוב אדם שלא יארע לו מאומה, ידע שלא כן הוא, שהרי אף בעל העגלה לא העלה בדעתו לרגע אחד שיש איזה סכנה בקירוב החבל אל החמור - שהרי קשר קשרים אמיצים וחזקים, וראה שהם שומרים עליו לזכור את המנין של ימי העומר, ולא ידע כי גם מה שקשור היטב, אם הוא מתקרב אל החמור הוא מסוכן ביותר לאבד את כל הקשרים, זה החמור יאכלנו בפיו ויאבד ממנו כל מה שקשר לעצמו, ורק אם יזהר להתרחק ממנו ישאר שמור.

כב. וכך רמז לה הרה"ק מקאברין זי"ע בפסוק (צפניה ג כ) 'בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר ה'', בשובי את שבותיכם - בגשת היהודי אל עבודת התשובה, בראשונה יקח את עצמו לעיניכם - לשמירת העיניים, ומשם יעלה לכל שאר המדרגות.

באר הפרשה - פרשת שלח

מה שאמרה האשה השונמית על אלישע 'הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא' (מלכים ב' ד כז), ומנין ידעה שהוא קדוש, 'רבי איבון אמר מלמד שלא הביט בה מימיו, ומכאן אמרו 'כל מי שגודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש', הרי לך, שהכל תלוי בשמירת העיניים, שאם שומר על עיניו נקרא קדוש, ואם לאו... כ"ה.

עפ"י נתן הרה"ק הישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע טעם לשבח במנהג ישראל תורה (ומקורו בברכות יג): לכסות את העיניים בשעת קריאת שמע, כי תחילה וראש ויסוד לכל 'קבלת עול מלכות שמים' הוא בשמירת העיניים, על כן כשעומד לקרוא ק"ש ולקבל עול מלכות שמים יקדים תחילה לעצום את העיניים...

כג. וכתב 'המגיד מבריסק' בספרו 'מחזה עיניים' (נדפס לפני מאה ועשרים שנה, תרס"ב) רמז לדבר בלשון חז"ל (תענית כד). 'כלה שענייה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה', ומרמז לכל אדם, אם עיניו יפות כלומר, שמורות כהוגן, הרי זה מורה שכל קומתו שלימה ובכל גופו הנו שמור, ולא יהא צריך בדיקה אחריו.

כד. כתב בספר 'חושב מחשבות' (מבעל משנת חסידים) לפרש בלשון הכתוב (דברים כח לד) 'והיית משוגע ממראה עיניך', כי 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות' (סוטה ג), וזהו והיית 'משוגע' שתבוא לידי חטא - ממראה עיניך - ע"י שאינו שומר את עיניו, ורואה מה שאינו צריך לראות.

כך ביארו צדיקים (עי' בית אהרן ליקוטים בד"ה יציץ) עה"פ (ישעיהו כז ו) 'יציץ ופרח ישראל, כי באם האדם יציץ בשיקור העין במקום שאינו הגון, הרי ופרח ישראל כל הישראל ומידת הקדושה שלו פרוה לה ואיננה רח"ל. כי ע"י הסתכלות אסורה אחת מאבד כל חלקה טובה שבו.

בינו והתבוננו במה שכתב בספר 'מחזה עיניים', על מה עשה ה' ככה שבהגיע כאב ומכאוב לאדם יזלגו מעיניו דמעות, מדוע לא יבואו הדמעות מאיברים אחרים, וביותר יקשה מדוע לא יבואו מהאבר הכואב עצמו, אלא מבאר בזה"ל, כי עיני האדם המה ראשית לכל חטאת, ובעבור חטאותיו בא האדם במצוקותיו, ולכן בעת כי יצר לאדם ורע ומר לו העיניים מורידים דמעות, כי הם המה הביאו על האדם את כל הצרות ואת כל המצוקות, עכ"ל.

ובזה מדייק לשון הכתוב (תהילים קיט קלו) 'פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך', על לא שמרתי תורתך לא נאמר אלא על לא שמרו, ר"ל שהם, העיניים, לא שמרו תורתך על כן פלגי מים ירדו עיני ולא אברים אחרים...

ומביא שם משל נוקב בעניין שמירת העיניים, כי הנה דבר מלכות בכל מדינה ומדינה להעמיד שומרים ושוטרים לבל יכניסו סחורה מוברחת שלא שילמו עליה מכס, ואם שומרי הגבול עושים מלאכתם נאמנה לבל ייכנס למדינה שום דבר שאסור להביא - אזי מלאכתם קלה ואף יצליחו הרבה בעבודתם, אכן אם התרשלו השוטרים הניצבים בגבול, וכבר נכנסה הסחורה האסורה לתוך הארץ, מעתה מלאכת השוטרים קשה פי כמה וכמה, לסובב מעיר לעיר ומכפר לכפר לחפש אחר הסחורות, ולא עוד אלא שגם לא יצליחו כ"כ, שהרי יש לאותם סוחרים מקומות רבים להטמין סחורתם, ולא ידעו השוטרים כל אותם מחבואים...

וכיו"ב ב'נמשל', היצר רוצה ומנסה להכניס את 'סחורתו' האסורה דרך ה'שער' - ה"ה העיניים, ומשם מכניסם לתוך 'המדינה' היינו גופו של אדם, ומעתה, אם האדם שומר היטב ב'גבול' - לבל יביט היכן שאסור להסתכל אזי בנקל יוכל למנוע מהיצר הרע את זממו, אכן מי שאינו שומר כראוי וכנכון ב'גבול', ול"ע הציץ ונפגע... הרי מעתה יקשה עליו הרבה לחפש בכל האברים היכן החביא היצר הרע את ה'סחורה'... ומסיים, לכן כל בעל נפש יעצום עיניו מראות ברע ולא יתן ליצר לבוא בגבולו.

כה. ורמז לדבר איתא מהרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (ליקוטים, ד"ה אותיות) על סמיכת האותיות סמ"ך עי"ן פ"ה צדי"ק, כי אות הסמ"ך סגור מכל צדדיו, ומרמז כאשר תסגור (כאותו הסמ"ך) עיניך (אות עי"ן) שלא להסתכל ברע ח"ו, גם תסגור פיך (אות פ"ה) שלא לדבר דבר רע אז תהיה צדיק (אות צדיק). עכ"ל. והרי שאי אפשר להיות 'צדיק' מבלי שיעצום עיניו מראות ברע.

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע דקדק בלשונות הכתובים (לט-מ) 'וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוהיכם', שלכאורה צריך ביאור מדוע אחר אומרו 'וזכרתם וגו' לא אמר והייתם קדושים לאלוהיכם כדרך שאמר אחרי 'למען תזכרו וגו'', אלא מכאן הוכיח דבר נורא, כי קיום כל המצוות כולם אינם מקדשים את האדם אם אינו נזהר בגדרי הקדושה, ורק אחר שאמר הכתוב (בפסוק מ) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' אז ניתן לומר כי יזכה להיות קדוש לאלוהיו (שביבי לב להגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל ששמע מפ"ק של החפץ חיים).

סופו ש'תעיתי כשה אובד'... ועוד אמר שמהאי טעמא נאמר מזמור 'אשרי תמימי דרך' ב'תמניא אפי', שהנמצא בדרך עליו לעקם את הילוכו בשמונה דרכים צדדיים בכדי לשמור על טהרת נפשו לבל יכשל חלילה^כ.

נוראות מפורש בזה"ק (תיקו"ז תיקון ע' דף לא.), וכל דינין תליין בדיבורא, וכן בעיינין, כמו דאוקמוה מארי מתניתין (ב"ב קלא.) אין לו לדיין אלא מה שעניו הוא, עכ"ל. בלומר, שדינו של אדם תלוי בשמירתו על עיניו^כ ופיו.

לעומת זאת, מה נפלא ועצום השכר הטוב אשר הקב"ה משלם ליראיו - השומרים עיניהם

בה אמר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע בשם הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע על הפסוק (לעיל ט ג) 'והאיש אשר הוא טהור וברוך לא היה, שהאיש אשר הוא טהור שמע מינה כי בדרך לא היה^כ, כי הדרכים בחזקת סכנה^כ (הובא באבני זכרון, ליקוש, אות קיא.) ומוסיף עפ"ז (שם, אות קטז), כי מצינו ב' פעמים 'אשרי', א. בתפילה אומרים 'אשרי יושבי ביתך' ומסיימים בו 'תהילת ה' ידבר פי', ובפרק קי"ט פותחים ב'אשרי תמימי דרך' ומסיימים 'תעיתי כשה אובד', לומר לך, שהמקיים 'אשרי יושבי ביתך' הוא יושב בבית ושומר על עיניו, זה האיש קדוש וטהור וכידו לספר בתהילות ה', לעומתו מי שנמצא בדרך ועומד במקום הסכנה

כו. מסופר שתלמידי הגר"א אמרו לרבם 'וכי חכמה היא להיות מסוגר בחדר ולעסוק בתורה, השיב להם כי הקב"ה אינו מחפש 'חכמות'... כלומר שאף אם מעלה יתירה יש למי שהולך ברחובות עיר ושומר על עיניו, אך אין הקב"ה חפץ שיביא האדם ניסיונות על עצמו.

סיפר הגאון רבי פנחס עפשטיין זצ"ל ראב"ד העדה החרדית בעיה"ק ירושלים, שכשהיה אברך צעיר לימים עלה הרה"ק רבי שמחה בונים מאוטוואצק זי"ע לאה"ק, והלך ברחוב ומשמשיו הלכו לפניו לסלק את הנשים, ותמה רבי פנחס במחשבתו מה ראו לעשות ככה שלא כדרך כל הארץ, ותוך כדי שהרהר בדבר פנה אליו הרה"ק ואמר לו 'אברך, וכי שכחת מה אמר שלמה המלך 'אל תהי חכם בעיניך' (משלי ג ז), בעיניים לא עושים 'חכמות'... שמעתי מאברך חשוב וצדיק, לבאר בלשון הכתוב 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם', והינו שהתורה מעידה שהאדם נכשל בזה, ולכאורה קשה, שלא מצאנו כן בשאר מצוות התורה, שם לא נאמר לא תחמוד אשר אתה חומד, או לא תרצח כי רוצח אתה וכו', ומאי שנא באזהרה זו יותר משאר האזהרות. אלא ביאורו, שבשאר לאווין אכן, יש בידי האדם להשמר מהלאו, בעצם ההחלטה וההנהגה שלא לעבור על הלאו, ודיו. אבל בעיניים הללו אומרת התורה - אשר אתם זונים, אין מציאות שלא תכשל, אם לא שתעמיד על עצמך גדרים וסייגים, לעמוד על משמר ה'ולא תתורו'.

כז. מעשה בבחור אשר נכנס אל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע והתאונן בפניו שקשה עליו ההליכה ברחוב וביקש עצה והדרכה, נענה לו ה'לב שמחה' מיניה וביה, אם קשה ללכת אזי באמת אין הולכים... כמי שאומר שאם אינך יכול לשמור על עצמך אסור לו להכניס עצמך למקום סכנה. ושתק זמן מה והוסיף לאמור שאם בדרך הילוכו מהרהר הוא בלימוד אזי הראייה אינה ראייה, שמאחר שמוחו 'תפוס' במחשבת הלימוד הרי אין 'רואה' דברים אחרים ולא נקלטים במוחו, ובפרט שמאחר שעסוק בתורה אזי אין ערך אצלו לדברים מאוסים, וכמו שאין יודע כמה 'חתולים' מסתובבים ברחוב, שאינו מביט עליהם כלל כי אין להם שום חשיבות וערך.

כח. לעומתו אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שהזוכה להיות תמים ושלם גם כשהוא מהלך בדרך אשריו ואשרי חלקו וזוכה לתמניא אפי - שמתעלה שמונה פעמים יותר מכאשר היה בבית ופניו מאירות פי שמונה.

כט. כבר הבאנו מה שאמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (חנוכה נר ד ד"ה ולא) שאיסור הסתכלות נאמר בתורה בלשון ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים, והוא גם מלשון 'מזונות', כי המזין עצמו בהסתכלות אסורה רח"ל 'מזיק לו לפרנסה', ורמז זאת במה שאמרו (סוטה מח.) שמשבטלה טהרה ניטל טעם הפירות, כי הא בהא תליא [ולכן נקרא בחז"ל (ברכות כ. זבחים קיח:), 'זן' עיניו מדבר עבירה, שלא נאמר כן על המדבר לה"ר 'זן' פיו וכיו"ב]. ולא דווקא ב'מזוני' אלא גם ב'חיי', פעם נכנס בחור להרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע וקבל בפניו ש'מקובל' פלוני אמר לו שיש עליו הרבה 'עין הרע', אמר לו הרבי, שמע בני לאשר אפרש לך, איתא בגמרא (ב"מ קז:): 'תשעים ותשעה מתים בעין הרע ואחד בדרך כל הארץ' - פירוש, תשעים ותשעה (מתוך מאה) מתו על דבר אשר לא שמרו על העיניים כראוי... ל. כלל הדברים הוא כמו שאמרו במליצה, לא כמידת עולם הזה כך מידת עולם הבא, שכן בעולם הזה הדלקת אור המנורה הקבועה בתקרה או בכותל היא על ידי שמגביה ומרים את הכפתור המיוחד להדלקת האור (מתג),

באר הפרשה - פרשת שלח

בקדושה ובטהרה, וכמו שכתב רבינו יונה (אגרת התשובה) הכובש עיניו מן העריות זוכה ומקבל פני שכינה לב, יש ב' 'ואשר לא נשא עיניו זוכה ותחזינה עיניו בנועם שנאמר (ישעיה לג טו) עוצם עיניו מראות ברע, ונאמר ה' מדה בנגד מדה^ל, שכך אמרו רז"ל (ויק"ר כג יג) כל אחריו (פסוק יז) מלך ביופיו תחזינה עיניך^{לב}.

ואילו המוריד ומשפילו הרי הוא מחשיך ומכבה את האור, אכן העולם העליון הוא בבחי' 'עולם הפוך', שהמוריד את עיניו - מאיר את כל העולמות באור יקרות, ואילו המגביה את עיניו ח"ו מביא חשיכה גדולה..

לא. ה'ראשית חכמה' (שער הקדושה פ"ח בשם תיקו"ז תיקון עו דף קכח). מרמז בגווני העין, שהלובן שבעין הוא המורה על ים האוקיינוס המסובב את העולם כולו, לאחר מכן הצבע הבא אחריו מורה על היבשה וכל מדינות העולם, הגוון הבא אחריו מורה על עיר הקודש 'ירושלים' שהוא המקום המיוחד והמקודש שבועולם, ו'בת העין' מורה על 'בית קדשי הקדשים' שהוא המקום המיוחד והמקודש ביותר עלי אדמות... נמצאת למד נוראות, שבאדם פוגע וסוקר בעיניו דבר שאינו בטוב, הרי הוא פוגם ומטמא תיכף בבית קדשי הקדשים - במקום המקודש ביותר, כמה נוראים הדברים... ומכלל זה נשמע גם להיפך, שהמקדש עיניו הרי הוא גורם להשראת השכינה בתוכו. וכבר היה מעשה אצל הרה"ק ה'בבא סאלי' זי"ע שגילה פעם לאחד שיודע היכן היה בשעה פלונית וראו בעליל שרוח הקודש מדברת מתוך גרונו, כששאלוהו כיצד זכה לגילויים נשגבים אלו, השיב 'כאשר שומרים על העיניים מלראות דברים שאין צריכים זוכים שיפתחו העיניים לראות מראות אלוקים'.

רמז נפלא שמעתי לאמור, שהנה 'טעמי המקרא' על תיבות 'ולא תתורו' הם 'אזלא גרש', כי זה שר"ח ל אינו נוהר מלקיים בעצמו 'ולא תתורו' הרי מגרש הוא את השכינה ח"ו, וגם הוא עצמו נידון בגירושין, והדברים אמורים ביותר כלפי ה'כלים' הטמאים והמשוקצים אשר מביאים את האדם לאבדון, 'מתגרש' מעצמו ומביתו וד"ל, אכן אם יעמוד על המשמר לקיים 'ולא תתורו' אזי 'אזלא' - ילכו להם ה'גירושין'...

לב. כתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בא"ח, חלק ההלכות שנה א' פתיחה לפרשת ואתחנן), שעיקר התענוג בעולם הזה הוא ממאכל ומשתה, ואילו בגן עדן התחתון ההנאה היא מהריחות הטובים שיש שם, למעלה ממנו בגן עדן העליון, העיקר הוא מחוש הראייה, שבו צדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, וסימן לדבר הוא פני האדם, שהפה נמצא למטה ומעליו עומד האף ועל כולם שוכנים שני העיניים, וכך 'למטה' בעוה"ז העיקר הוא הפה - המאכל והשתיה הנכנסים דרך הפה, מעל העולם הוא ג"ע התחתון בו ההנאה היא מהאף בחוש הריח, ולמעלה למעלה ההנאה היא מהעין. מעתה תבין, כמה יש לו לאדם לשמור על בבת עיניו שלא לפגום חוש הראייה, בכדי שיוכל לראות באור פני מלך חיים כשיגיע למקום מנוחתו לאחר אריכות ימיו ושנותיו.

ידוע היה הגה"צ רבי שמואל שפירא זצ"ל מפארי חסידי ברסלב ב'שמירת עיניו' באופן נפלא עד אין חקר, ושמעתי מכמה וכמה פארי גידולי עיה"ק ירושלים שבקטנותם היו דרים בשכנות למעונו של רבי שמואל, ובראותם אותו מהלך בעניים עצומות היו בטוחים ללא כל צל של ספק שרבי שמואל הינו סגי נהור ל"ע.

ושמעתי מהגה"ח רבי זאב לאנדא שליט"א, שכאשר עמדו לקבור את רבי שמואל שאל הגר"צ חעשין את הגה"צ הרי"מ שעכטער שליט"א מה עושה רבי שמואל עתה, הרי"מ הביט בו - וכי מה מקום לשאלה כזאת בזו השעה שמתו מוטל לפניו ומובל ל... ומיד ענה הגר"צ יעצט עפנט ער די אויגען (עכשיו הוא פוקח את עיניו), ובלשון המשתמע לתרי אנפי, כי עד עתה היו עיניו חתומות 'חותם בתוך חותם' ונעולות על מסגר ובריה, ועתה אפשר לו להלך בעיניים פקוחות, כי אין לו כבר ממה לחשוש, והוא גם משל אנשים האומר על מי שנמצא בעת צרה וחשיכה, אזי בבוא עת ישועתו הגדולה הינו פוקח עיניו בנשימה לרווחה, וכך גם ייאמר לגבי נשמתו הקדושה של רבי שמואל, דייקא אחר שנים רבות של עצימת עיניים בזיכור והתקדשות גדולה כמו שזיכך עצמו, עתה בא לו אור גדול ותענוגי קודש.

לג. צא ולמד מתן שכרם של אותם השומרים עיניהם בקדושה וטהרה מהא דכתיב (ישעיה לג טו-טז) 'ועוצם עיניו מראות ברע, הוא מרומים ישכון וכו' לחמו נתן מימיו נאמנים', ופירש רש"י 'לחמו נתן - לא יהא מבקש לחם כי מן השמים יספיקו לו מזון, מימיו נאמנים - מקור מימיו לא יכזב, כלומר זרעו יגדל וכל צרכיו יסופקו.

כה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בהעלותך ד"ה והמן) לפרש בלשון הכתוב (יא ז) 'והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הבדולח', כי 'המן' רומז לשפע הפרנסה, ואימתי זוכה ל'מן' כשעיניו עין הבדולח בשמירתו על טוהר העיניים, וזה כלל גדול, הפרנסה היא לפי שמירת טהרת העיניים, וככל מה שממלא תאוותו ועיניו בראיות אסורות ומילוי תאוותיו

באר הפרשה - פרשת שלח

יז

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שנזכה כולנו יחדיו להאמין בה' באמונת איתן, להתקדש בקדושה העליונה, ובקרוב יאיר אור חדש על ציון בב"א.

כן מנכים לו מפרנסתו והנאותיו ורווחיו של היתר, ומידה טובה מרובה בשמירת עיניים תרבה פרנסתו. ואילו הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (כללי דאורייתא) רימז לה בלישנא דקרא (שמואל א' ז' ז) האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב, כי הנה 'לבב' ר"ת לחם בגד בית, הן הן כל צרכיו של אדם, ור"ל אם האדם יראה לשמור על העינים אזי ה' יראה וידאג לו לכל צרכיו, ו'אין מחסור ליראיו'... וכן מתאמרא בשם צדיקי קמאי זי"ע לדרוש בלשון הכתוב (תהילים קמה טו) 'עיני כל אליך יְשַׁבְּרוּ ואתה נותן להם את אכלם בעיתו', אל תקרי יְשַׁבְּרוּ אלא יְשַׁבְּרוּ, ר"ל, שאם 'משבר' את עיניו אזי יתקיים בו 'ואתה נותן להם את אכלם בעיתו', שזוכה לפרנסה...

כתב ה'מגיד מבריסק' (גיא חזיון בתוך 'מחזה עינים') אשר אחד בא לפני אחד מגדולי דורו וביקש ממנו עצה וסגולה לזכרון, כי מרגיש בעצמו אשר חוש הזכרון הולך ונחלש מיום ליום ל"ע, נענה לו אותו גדול, מה לך לבקש ממני עצות כאשר אתה בעצמך אומר 'פעמיים באהבה' בכל יום תמיד את העצה הטובה לזכרון, והיא 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו' למען תזכרו'... ומביא שם 'כי ההסתכלות בעבירה והרהורי עבירה הם המה מאבדים כח הזכרון מכל אדם, ודבר זה ברור ומוסכם מכל חכמי הרפואה'. [וכעין זה הובא ב'סיפורי חסידים' על אחד שביקש מהרה"ק מקאצק זי"ע סגולה לזכור תלמודו].

וכתב עוד כמין ראייה וזכר לדבר, שהנה מצינו בגמ' שני אמוראים שהיו מופלגים בכח זכרונם, והם המה רב יוסף וכמו שמצינו (ברכות טז). שנקרא 'סיני', ופירש רש"י על שם 'שהיה בקי בברייתות הרבה', וכן רב ששת וכדאיתא בגמ' (עירובין טז). שרב חסדא היה נרתע מבקיאותו של רב ששת, ושניהם היו סומים בשתי עיניהם...

הביטו וראו במעשה פלא והפלא שהיה בשנה שעברה בימים ההם בזמן הזה, כפי שקבלנו ממרא דעובדא, הלה הינו איש צעיר לימים, אשר עבר עליו תקופת זמן שחוש הזכרון נחלש אצלו מאד, ול"ע הרבה לשכוח הן דברי תורה והן להבדיל בעניינא דעלמא, גם סבל בנוסף מכמה ענייני בריאות, מלבד ה'פרנסה' שלא היתה אצלו כראוי, והחל לחקור ולדרוש ברופאים להבין מהי סיבת השכחה שאחזה בו ומה ניתן לעשות לחזק ולשפר את ה'זכרון', בדקו אותו בבדיקות שונות, וכולם העלו חרס בידם, ממש כסומים המגששים באפילה, עד שביום ג' פר' שלח תשפ"ג אמר לו הרופא שאחרי כל הבדיקות עדיין עומדים באותו מקום שהיו בתחילה, ונשאר בצע"ג...

ביום חמישי של פרשת שלח הקשיב הלה ל'שיעור' בענייני הפרשה, ובתוך הדברים נזכרו דברי ה'מחזה עיניים' הנ"ל ונכנסו הדברים לעמקי לבבו... ועשה לעצמו 'חשבונו של עולם' האם הוא שומר על העיניים אם לאו, ונוכח לראות בעצמו שאכן הפסיק לעמוד על המשמר... ולדאבון לב עיניו מופקרות והוא נכשל בקביעות, מיד קיבל על עצמו להיכנס לספר לוחמי מלחמות ה' ולחזור לשמור על העיניים, ולחזוק הדבר קיבל על עצמו גם ללמוד בספר 'מחזה עיניים', כשאותו רצון עז להחזיר לעצמו את חוש הזכרון גובר על פיתויי היצר הרע, ואכן לא עברו ימים אחדים וכבר החל להרגיש בעצמו שיפור ניכר הן במצב הזכרון והן בשאר ענייני הבריאות (ולראשונה מזה עידן ועידנים שחשבון הבנק לא היה במינוס)...